

عمان؛ عربستان و شرکاء هیچ!

اولین سفر دوره‌ای ملک سلمان، پادشاه عربستان سعودی به چهار کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، به وضوح برنامه کاری اجلاس سران این کشورها را که در بحرین در حال برگزاری است، مشخص ساخت. به ویژه اینکه او عمان را که عضو مؤسس این شورا است، از لیست سفر خود حذف کرد.

به گزارش آران نیوز: این سفر، عملاً نشان دهنده ماهیت ائتلاف‌های پیش رو بود، به ویژه اینکه ریاض قصد دارد با تأسیس شورای همکاری خلیج فارس در آینده نزدیک، شورای همکاری را به تعطیلی کشانده و عمان را از این جمع کنار بگذارد. حذف عمان از سفر دوره‌ای ملک سلمان، تأکیدی است بر گفته اخیر غان البوعینی، وزیر مجلس شورای بحرین که گفته بود پرونده شورای اتحاد خلیج فارس برای ارائه در اجلاس منامه حاضر و آماده است که البته بدون مشارکت سلطنت عمان تشکیل شود و عدم سفر پادشاه سعودی به مسقط، این سخن را تأیید می‌کند.

طرح تشکیل این شورا، سال‌ها پیش در نشست‌های در منامه برای اولین بار مطرح شد که البته عمان تنها مخالف آن بود. امارات؛ بهترین دوست عربستان

اینکه پادشاه عربستان، ابوظبی را به عنوان نخستین ایستگاه سفر خود انتخاب کرد، این پیام را با خود دارد که امارات، نزدیک‌ترین دوست ریاض در منطقه به شمار می‌رود؛ چرا که این امارات بود که همراه عربستان، در جنگ علیه یمن به شکل تمام قامت حاضر شد و با ارسال بیشترین تعداد هواپیمای خود به این جنگ، بیشترین تلفات انسانی را نیز در بین کشورهای شرکت کننده متحمل شد.

علاوه بر این، ملک سلمان خیلی متمایل است که بحران نفتی میان کشور خود و کویت را نیز حل کند و در سفر خود به این کشور، برداشت نفت از میدان مشترک نفتی الخفجی را که به 400 هزار بشکه در روز می‌رسد، از سر گیرد و این امر نیز تمایل عربستان برای حل و فصل تنش‌های مرزی دو جانبه است تا این دوست قدیمی را بیش از این از خود نرانند.

اینکه ملک سلمان دو ساعت پس از خروج عبدالفتاح سیسی، رییس جمهور مصر از ابوظبی وارد این شهر شد نیز شایان توجه است؛ هیچ یک از این دو تمایلی برای دیدار با یکدیگر ندارند و این اقدام تمام امیدها برای مصالحه میان مصر و عربستان را با چالش روبرو کرد.

پرواضح است که عربستان سیاست دوستی با کشورهای حوزه خلیج فارس را در دستور کار قرار داده و دوری از مصر را فعلاً به صلاح خود می‌بیند؛ امری که مصر نیز آن را در دستور کار قرار داده و در حال نزدیک و نزدیک‌تر شدن به محور مخالف ریاض است.

حضور پدر امیر قطر در مراسم استقبال

به دوحه می‌رسیم؛ در فرودگاه دیدیم که شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی، پدر امیر کنونی قطر در کنار فرزندش در مراسم استقبال رسمی از ملک سلمان حاضر شد. این اقدام یک معنا بیشتر ندارد و آن اینکه مصالحه میان دوحه و ریاض بسیار عمیق شده است. می‌دانیم که روابط شخصی میان این دو پیش از به قدرت رسیدن ملک سلمان به هیچ عنوان خوب نبوده است؛ همه در یاد داریم که سلمان متهم شده بود که در تلاش برای کودتا علیه حمد بن خلیفه در سال 1996 نقش داشته و می‌خواست است که پدر او را مجدداً به قدرت باز گرداند.

با این شرایط باید منتظر بمانیم و ببینیم که مسقط چگونه با این اقدامات ریاض برای به حاشیه راندن آنها برخورد خواهد کرد. عمانی‌ها همیشه ترجیح می‌دهند که از جنجال‌های سیاسی و رسانه‌ای دوری جسته و سکوت اختیار کنند؛ به هر حال سطح مشارکت و میزان فعالیتشان در نشست کنونی منامه تا حدودی عکس‌العمل احتمالی آنها را روشن خواهد ساخت.

بی طرفی عمان در جنگ یمن

پر واضح است که جنگ یمن و میزان مشارکت در آن، مشخص کننده میزان دوستی و صداقت با رهبران سعودی است؛ همراهی با ریاض در مقابله با ایران در سوریه و عراق نیز از جمله معیارهای مهم در این راستاست و بنابراین باید گفت که این امور شروط اصلی برای عضویت در هرگونه اتحاد خلیجی جدیدی خواهد بود. عربستان هنوز نتوانسته بی‌طرفی مسقط در جنگ علیه یمن را هضم کند. سعودی‌ها یک سال در مقابل این اقدام عمان صبر کردند تا اینکه درستی موضع مسقط در این راستا اثبات شد و بنابراین دیگر نتوانستند جلو خشم خود را بگیرند.

واکنش خشم‌آلود سعودی‌ها را می‌توان در گزارش‌های مطبوعات عربستان به وضوح مشاهده کرد؛ آنجایی که سعودی‌ها، عمان را به قاچاق سلاح ایرانی برای انصارالله یمن متهم کردند و جالب اینجاست که مسقط رسماً این گمانه‌زنی‌ها را تکذیب کرد و از عربستان خواست اسناد خود را در این راستا انتشار دهد.

نشست منامه با طعم شکست

اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در حالی در منامه برگزار می‌شود که رهبران سعودی هیچ یک از جنگ‌های خود را در سوریه، یمن و عراق نبرده و با بحران مالی بسیار شدیدی روبرو شده‌اند.

اوضاع داخلی عربستان هم تعریف چندانی ندارد؛ سعودی‌ها هیچ وقت عادت به ریاضت اقتصادی و پرداخت مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم نداشته و برای بسیاری از خدمات ضروری و اساسی پول پرداخت نکرده‌اند؛ بنابراین سیاست جدید ریاض در برداشتن بسیاری از یارانه‌ها نباید زیاد به مذاق ملت عربستان خوش بیاید.

به هر حال طبیعی است که در جدول کاری نشست فعلی در منامه، امور بسیاری نهفته است اما مسلماً جنگ یمن که بیستمین ماه خود را می‌گذراند مهم‌ترین محور آن خواهد بود؛ جنگی که هیچ یک از اهداف خود را از قبیل بازپس‌گیری صنعا و به تسلیم واداشتن بی‌قید و شرط انصارالله و علی عبدالله صالح را محقق نساخته است.

تعیین سیاست برای تعامل با ترامپ

نشست منامه همچنین تعیین سیاست کشورهای عربی حاشیه جنوبی خلیج فارس را برای تعامل با دونالد ترامپ، رییس‌جمهور جدید آمریکا در دستور کار خواهد داشت. به ویژه اینکه ترامپ می‌خواهد بهای حمایت از این کشورهای عربی را که میزانش یک چهارم درآمدهای نفتی آنهاست، به جیب کشورش سرازیر کند.

مشکل دیگر خلیجی‌ها با رییس‌جمهور آمریکا این است که او بشار اسد، رییس‌جمهور سوریه را شریکی مهم در جنگ علیه تروریسم وهابی به حساب آورده است.

بر اساس آنچه گفته شد، می‌توان گفت که نشست فعلی در منامه، تفاوتی ماهیتی با تمام اجلاس‌های پیشین دارد که از زمان تأسیس آن در سال 1981 میلادی تا کنون برگزار شده است که البته اگر آن را به دلیل شرایط، تهدیدات و بحران‌هایی که این کشورها و دیگر کشورهای حاضر در خاورمیانه با آن مواجهند، خطرناک‌تر از موردهای مشابه گذشته‌اش به حساب نیاوریم.

یادداشت: عبدالباری عطوان - روزنامه نگار فلسطینی مقیم لندن

منبع: روزنامه رأی‌الیوم/ترجمه: صبح نو